

УДК 655

М. М. ТАРАНОВ

КОНСТРУЮВАННЯ КНИЖОК-ІГРАШОК

Як відомо, у дошкільному віці складаються і формуються основні риси характеру людини. Тому так важливо приділяти якнайбільше уваги власне цьому періоду життя дитини. Дитина всього навчається переважно у процесі гри. З задоволенням грає вона і в читача. Тому такого великого значення набувають спеціальні конструкції видань для дітей дошкільного віку.

Книжка у малят часто виступає у зовсім несподіваних якостях: як елемент гри, предмет іграшкового інтер'єру, іноді як об'єкт активного творчого впливу.

Тепер особливо багато з'являється об'ємних книжок-іграшок, побудованих за принципом театральних куліс. Ці об'ємні та громіздкі у розкритому вигляді конструкції в складеному набирають форму звичайної книжечки. Для таких видань використовують міцний картон, різнокольоровий друк, різноманітні висічки складної конфігурації. Висічку всіх фігурок роблять за один прийом. При розкритті такої книжечки висічені частини композиції «висуваються» вперед за допомогою спеціальної біговки. Об'ємність сама по собі здатна підсилити цікавість дитини до такої книжки. Її будують часто від корінця. Іноді доповнюють рухомими елементами, які «оживляють» деяких персонажів. Оскільки деталі, виготовлені з картону, коли діти їх рухають, швидко ламаються і виходять із ладу, то часто випускають книжки, де рухи відбуваються під час розкриття і закриття книжки.

Видання-іграшки орієнтовані на реалізацію ігрової діяльності дітей як специфічної і основної діяльності дошкільника і сприяють всебічному розвитку дитини, її мислення, мови, пам'яті, спостережливості.

Для оформлювача створення книжки-іграшки відбувається по двох основних напрямках: конструювання та художнє оформлення. Конструювання найбільш повно відтворює момент організації предмета як цілісної системи, яка відповідає вимогам, що ставляться до книжки споживачами, виробництвом, ринком, її внутрішньою сутністю.

Робота над книжкою-іграшкою поділяється на декілька етапів. Перший і можливо основний — це ознайомлення з сюжетом тво-

ру. При читанні тексту в конструктора зароджується план організації книжки як просторової, реальної речі. Це ще абстрактний предмет, який не має закінченого художнього образу, але вже з'являються принципи побудови. Сюжет частково вже матеріалізується у певній конструктивній формі.

Немає потреби доводити, що індивідуальні конструкторські здібності художника є вирішальними при виборі форми майбутньої книжки-іграшки. Тут композиція тісно пов'язана з конструкцією, без якої вона сама по собі існувати не може. Конструкція у повному розумінні слова виступає матеріальною основою майбутньої книжки, єдність матеріально-фізичних форм і об'ємів досягається через виявлення їх функцій.

Конструюючи книжку-іграшку, необхідно прагнути, щоб на всіх рівнях існувала єдність тексту, графіки та конструктивного вирішення.

Кожна об'ємна книжка-іграшка — це особливим шляхом організований простір. Його організація повністю залежить від задуму художника-конструктора.

Конструкція книжки активно диктує форму та характер оформлення. Необхідно приділяти увагу кожній деталі, її формі, зуміти оцінити її значення, суть і красу. Жодна з деталей не вводиться заради неї як такої, а повинна виявляти і підтримувати конструкцію, відповідати за своєю формою технологічним вимогам виробництва.

Сам по собі контур висічки, навіть не заповнений кольором, «працює» як об'ємне тіло у просторі книжкового об'єму, який має декілька умовних планів. При вмілому використанні зображальних засобів можна добитись різного ступеня активності предметів в одному плановому ряді. Згідно з тим, як користується цими можливостями художник, зображення входить в якийсь певний просторовий шар, підпорядковуючись йому, або чинячи опір. Гармонійна єдність елементів, приведена у відповідальність з конструктивною основою, може дати в сукупності повноцінний ансамбль, що відповідає повною мірою завданням відображення змісту та форми книги. Читач і глядач розуміють, чому змінюється характер зображення, стаючи то об'ємним, то плоским.

Межа, яка розділяє дитину і літературний твір, зникає непомітно. І чим умовніша мова ілюстрації, тим частіше в неї тривимірний світ «справжній» перетворюється в тривимірний світ «іграшковий».

При цьому міцно пов'язуються зображувальний матеріал з висічками та площинами сторінок, забезпечуючи єдність всіх елементів книжки: ілюстрації, висічених елементів і текстових фрагментів.

Особливу складність при оформленні книжки-іграшки становить вибір засобу розміщення текстової інформації. І хоч у виданнях такого типу його обсяг невеликий, до тексту слід ставитись особливо серйозно і вдумливо. Адже композиція, розмір креслення, рисунок і колір друкарського та рисованого шрифтів можуть передавати деякі інтонаційні та динамічні відтінки мови.

Отже, книжка-іграшка відіграє не останню роль у формуванні особистості маленької людини і художникам-конструкторам потрібно про це пам'ятати.

The article considers the method of publishing book-toys, the role of an artistic editor and artist-designer in creating the original constructive book forms and peculiarities of the artistic arrangement of the form.

Стаття надійшла до редколегії 21. 06. 84
